

วิจารณ์หนังสือ : Book Review

โอปปาติกะ ชีวิตหลังความตาย*

Oappatika Life After Death

ผู้เขียน: บรรจบ บรรณรุจิ

Author: Banjob Banruji

พระครูรัตนญาณโสภิต (บุญเลิศ รัตนญาโณ/โสดา) และพระมหามิตร จิตตปัญโญ

PhraKru Ratanayanasophit (Boonlert Ratanayano/Soda) and Phramaha Mit Thitapanyo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: pmahamit@gmail.com

1. บทนำ

หนังสือเรื่อง หนังสือเรื่องโอปปาติกะ ชีวิตหลังความตายเล่มนี้ เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับโอปปาติกะ ชีวิตหลังความตายสิ่งที่ไม่เห็น ใช่ว่าจะไม่มี กายทิพย์ กายละเอียด อาทิสमानกาย เรื่องผี เรื่องลี้ลับ จะไม่เป็นความลับอีกต่อไปมาทำความเข้าใจกับโอปปาติกะ ให้มากกว่าที่คุณเคยรู้

หนังสือ โอปปาติกะ ชีวิตหลังความตาย พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร อมรินทร์ธรรมะ อมรินทร์พริ้นติ้งพับลิชชิ่ง 2014 จำนวน 130 หน้า มีเนื้อหาโดยสังเขป ในบรรดาการเกิดสี่ประเภท ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ สองประเภทแรก คือ เกิดในครรภ์ และเกิดในไข่ นั่น เราสามารถเห็น ได้ด้วยตาเปล่า ส่วนประเภทที่สาม เกิดในถ้ำไคล เราอาศัยเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ ในการมองเห็น

จุลินทรีย์ชนิดต่างๆ แต่ประเภทที่สี่ พวกที่เกิดแล้ว โดดทันที เราไม่มีเครื่องมือช่วยในการมองเห็น เมื่อมองไม่เห็นจึงคิดว่าไม่มี ในมิติอื่นที่ซ้อนกันอยู่ หรือในภพภูมิอื่นนอกเหนือจากมนุษย์และสัตว์ เดรัจฉานแล้ว ยังมีภพภูมิของพรหม เทวดา เปรต อสุรกาย และสัตว์นรก ซึ่งผูกเกิดแล้วเติบโตทันที การเกิดแบบนี้เรียกว่า โอปปาติกะ ตายแล้วไปไหน ตายแล้วต้องเกิดอีกหรือไม่ ชีวิตหลังความตายมีจริงไหม สิ่งเหล่านี้จะมาให้คำตอบให้คุณรู้ใน หนังสือ “โอปปาติกะ ชีวิตหลังความตาย” หนังสือ ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคน ทุกคน โดยอ้างอิงจากคัมภีร์ พระไตรปิฎกและ ประสบการณ์จากที่อาจารย์ได้บวชเรียนมา นับว่า หนังสือเล่มนี้เปิดโอกาสให้เราได้ทำความเข้าใจกับ อดีตมนุษย์ที่ได้ไปเกิดยังอีกโลกที่เราไม่เคยรู้หรือ

*ได้รับบทความ: 3 ธันวาคม 2561; แก้ไขบทความ: 12 กุมภาพันธ์ 2562; ตอรับตีพิมพ์: 25 ธันวาคม 2562

เคยไปแต่จำไม่ได้ อ่านเล่มนี้แล้วจะพบคำอธิบาย

2. โครงสร้างของหนังสือ

โครงสร้างหนังสือเรื่องนี้มีทั้งหมด 7 หัวข้อ ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้ ซึ่งเนื้อหาแต่ละบทผู้เขียนได้เรียบเรียงไว้ 7 เรื่อง ได้แก่ 1) โลกของโอปปาติกะ 2) เปรต: โอปปาติกะ ผู้หิวโหย 3) นรก: ดินแดนที่น่าสยดสยองของโอปปาติกะ 4) เทวดา: โอปปาติกะบนสรวงสวรรค์ 5) ภายหยาบไปเยี่ยมนรก-สวรรค์ 6) การปรากฏตัวของโอปปาติกะยุคปัจจุบัน และ 7) บทสรุป

โอปปาติกะ ชีวิตหลังความตายเล่มนี้ ผู้เขียนได้เสนอเนื้อหาด้วยการปูพื้นฐานความรู้ให้ผู้อ่านได้เข้าใจเกี่ยวกับ โอปปาติกะ หมายถึงอะไร คืออะไร มีชีวิตเป็นอยู่อย่างไร แบ่งเนื้อหาให้ผู้อ่านได้มีความรู้ความเข้าใจไปติดตามลำดับของชีวิตการเป็นโอปปาติกะ พร้อมการยกตัวอย่าง เริ่มตั้งแต่ โลกของโอปปาติกะ เปรตโอปปาติกะผู้หิวโหย นรก ดินแดนที่น่าสยดสยองของโอปปาติกะ เทวดาโอปปาติกะบนสรวงสวรรค์ ภายหยาบไปเยี่ยมนรก-สวรรค์ และบทสุดท้ายการปรากฏตัวของโอปปาติกะยุคปัจจุบัน

3. เนื้อหาโดยย่อ

สำหรับการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือเรื่องนี้ ผู้วิจารณ์นำเสนอตามลำดับ คือ

หัวข้อที่ 1 โลกของโอปปาติกะ ในส่วนของ ผู้ศึกษาขอแนะนำเสนอความเห็นที่ ผู้เขียนให้แนวคิด ว่าในหัวข้อที่ 1 นี้มีการเขียนกล่าวอ้างถึงหนังสือเล่มนี้ จะนำเสนอถึงเรื่องราวหลังความตาย ซึ่งเป็น

ชีวิตที่เกิดใหม่และโตทันที โอปปาติกะคือ ชีวิตหลังความตายของสัตว์โลก ที่เกิดโดยไม่ต้องอาศัยพ่อแม่ อาศัยแต่อดีตกรรมเพียงอย่างเดียว เกิดจากใจของตนเองที่ยังอยากมีชีวิตอยู่ ผีหรือเทวดาต่างก็เป็นโอปปาติกะเหมือนกัน โอปปาติกะอยู่ในสภาพทิพย์ เป็นทั้งเทวดา สัตว์นรก เปรต อสุรกาย ผู้เขียนเสนอว่า 3 ประเภทหลังเรามักเรียกว่าผี เดิมทีคำว่าผี ก็เรียกเทวดา เช่น ผีเสื้อเมือง ผีทรงเมือง ก็หมายถึง เทวดารักษาเมือง แต่โอปปาติกะคือเทวดาผู้มีกายทิพย์ รวมทั้งเปรต อสุรกาย หรือสัตว์นรก (Banruji, 2014 : 6-7) ซึ่งมีความสอดคล้องกับท่าน (P.A. Payutto, 2016 : 134) กล่าวว่า โอปปาติกะ คือ ชีวิตหลังความตายของสัตว์โลก ที่เกิดขึ้นโดยไม่ต้องอาศัยพ่อแม่ อาศัยแต่อดีตกรรมเพียงอย่างเดียวเกิดจากใจของตนเองที่ยังอยากมีชีวิตอยู่ แต่การเกิดใหม่เป็นไปอย่างรวดเร็วแบบผุดโผล่ขึ้นเกิดแล้วแต่ตัวตนสมบูรณ์ มีอวัยวะครบถ้วนเหมือนตอนก่อนตาย โดยที่มีร่างกายประกอบด้วยอวัยวะต่างๆ รับรู้และเคลื่อนไหวไปตามที่จิตหรือวิญญาณสั่ง เหมือนเมื่อตอนเป็นมนุษย์ แต่อยู่ในสภาพกายทิพย์ อาจเป็นเทวดา มนุษย์บางจำพวก สัตว์นรก เปรตบางจำพวก และอสุรกาย โอปปาติกะจึงมีทั้งในสุคติภูมิและทุคติภูมิ และได้รับผลกรรมสมควรแก่ซึ่งได้ทำมา

ผู้วิจารณ์เห็นว่า การที่หนังสือเล่มนี้กล่าวว่า โลกของโอปปาติกะนั้นเป็นชีวิตหลังความตายที่เรียกว่า ผีหรือเทวดา อาจเป็นคนละจำพวกกันนั้น ในประเด็นนี้ ผู้วิจารณ์ค่อนข้างที่จะเห็นด้วยอยู่บ้าง เพราะการที่จะเกิดเป็นโอปปาติกะนั้น อาจไม่จำเป็นเฉพาะมนุษย์เท่านั้น บางครั้งอาจเป็นสัตว์

เดรัจฉานก็ได้ ที่หนังสือได้นำเสนอว่า เทวดา คือ มนุษย์ในอดีตที่ทำความดีหรือความซื่อตรงที่ มนุษย์ ไม่นำเสนอในส่วนที่เป็นสัตว์เดรัจฉานใน ประเด็นนี้คงเป็นการนำเสนอให้เห็นว่ามนุษย์ สามารถบำเพ็ญทานและรักษาศีลในเป็นประจำได้ เมื่อสิ้นชีวิตแล้ว กำลังบุญจึงดึงดูดให้ไปเกิดเป็น เทวดาชั้นต่างๆ ตามแต่กำลังบุญของตนโอปปาติ กะนั้นจะอยู่ในสภาพกายทิพย์ เป็นเทวดาบ้าง สัตว์ นรกบ้าง เปรตบ้าง อสุรกาย แต่เมื่อพิจารณา โดยรวม เราน่าจะเรียกโอปปาติกะทั้งหมดว่า เทวดา (ผู้มีกายทิพย์) มากกว่าเพราะโอปปาติกะ ทั้งหมด ก็ล้วนแต่มีกายทิพย์ แต่คำว่า เทวดาถูก จำกัดให้ใช้เรียกเฉพาะโอปปาติกะชาวสวรรค์ เท่านั้น รู้ว่าโอปปาติกะ คือ ชีวิตหลังความตายที่ เราต้องเจอไม่ช้าก็เร็ว

หัวข้อที่ 2 เปรต: โอปปาติกะผู้หิวโหย ใน ส่วนของผู้ศึกษาขอเสนอความเห็นที่ ผู้เขียนให้ แนวคิดที่ว่าในหัวข้อที่ 2 นี้ว่าโอปปาติกะผู้หิวโหย มี การเขียนในเนื้อหาของหนังสือส่วนนี้ ผู้เขียนได้ แยกแยะคำว่า เปรต (สันสกฤต) หรือ เปต (บาลี) คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า The hungry ghost หมายถึง ผีผู้หิวโหย คือ เปรตนั่นเอง การกระทำที่ ทำให้เกิดเป็นโอปปาติกะ มีผลกระทบจากความ ริษยาและความตระหนี่ เช่น เปรตพระญาติของ พระเจ้าพิมพิสาร ในคัมภีร์ระบู้ว่า บางพวกมีหนวด เครายาวผมยาว หน้าดำ เส้นเอ็นยานย่อย ร่างกาย ชุบผอมหยาบดำคล้ายต้นตาลถูกไฟไหม้ยืนต้นตาย บางพวกมีร่างกายเร่าร้อนอยู่ตลอดเวลา เนื่องจาก ความหิว ในวันที่พระเจ้าพิมพิสารทำบุญดำหนัก และถวายพระภิกษุอาหารแต่พระพุทธเจ้าและพระ

สาวก พวกเปรตก็มารับส่วนบุญ แต่ในวันนั้น พระเจ้าพิมพิสารมิได้อุทิศผลบุญให้ พวกเปรตจึง ต้องทุกข์ทรมานด้วยความหิวโหยต่อไป พระพุทธเจ้าตรัสแนะนำให้พระเจ้าพิมพิสารให้ ทำบุญอีกครั้งในวันรุ่งขึ้น แล้วอุทิศผลบุญให้เปรต ในคืนนั้นพวกเปรตปรากฏกายให้เห็น มีร่างกาย สดชื่น อิ่มสำราญ แต่ทุกคนยังมีร่างกายเปลือย พระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้ทำบุญถวายผ้า เพื่อใช้ เป็นประโยชน์ กลางคืนพวกเปรตปรากฏกายให้ เห็นอีก คราวนี้มีร่างกายสดชื่น อิ่มหมีพิมันแล้ว ทุกคนยังมีผ้าห่มผ้าห่มอีกด้วย ส่วนรักอมตะของ โอปปาติกะเปรต ตัวอย่างของความรักความผูกพัน ระหว่างเปรตกับมนุษย์คำสาบานของนางเปตริม สระโบทขรณี เป็นตัวอย่างของการผิดคำสาบาน ทำให้เกิดเป็นเปรตได้รับความทุกข์ทรมาน วิธีการ ที่จะช่วยเปรตให้พ้นทุกข์ได้ บุญเล็กบุญน้อยก็ สามารถช่วยเปรตได้ ตัวอย่างเปรตซึ่งเป็นมารดา ของพระสารีบุตร การทำบุญก่อนตายสามารถ กำหนดชีวิตหลังความตายได้ ส่งท้ายบทนี้ ด้วยตัวอย่างครอบครัวเปรตในป่าทึบ (Banruji, 2014 : 9-31) ซึ่งมีความสอดคล้อง กับท่าน (P.A. Payutto, 2018 : 636) กล่าวว่าโอปปาติกะ หมายถึง ผู้เกิดผุดขึ้นโดยไม่ต้องอาศัยพ่อแม่ และโตเต็มตัวในทันใด ตามแต่อดีตกรรม (P.A. Payutto, 2016 : 157-158) ได้แก่ เทวดา พระ พรหม สัตว์นรก เปรต อสุรกาย โอปปาติกะจัดเป็น หนึ่งในโยนิ 4 ที่เหลือ ได้แก่ ชลาพูชะ (สัตว์เกิดใน ครรภ์) อัณฑชะ (สัตว์เกิดในไข่) และสังเสทชะ (สัตว์เกิดในโคล) และยังมีความสอดคล้องกับท่าน (Narangsi, 2007 : 405) กล่าวว่า เปรตมีภพเป็น

สถานที่อยู่ห่างไกลความสุข เพราะมีความมอดอยาก โหยหาอาหารเป็นลักษณะและเปตติวิสัยภูมินี้เป็นภพอันเป็นสถานที่ได้รับความทุกข์น้อยกว่า ความทุกข์ในนรก เปรตนี้มีอยู่หลายจำพวก ที่อยู่ของเปรตไม่ได้ตั้งอยู่ที่ใดที่หนึ่งเป็นการเฉพาะ กล่าวคือ เปรตทั้งหลายอยู่อย่างกระจัดกระจายทั่วไปในโลก เช่นเดียวกับมนุษย์และสัตว์เดรัจฉาน

ผู้วิจารณ์เห็นว่า การที่หนังสือเล่มนี้กล่าวว่า การกระทำที่ทำให้เกิดเป็นโอปปาติกะคงเป็นเพราะผลของการกระทำจากความริษยาและความตระหนี่ที่ทำให้เกิดเป็นโอปปาติกะเกิดจากการทำความชั่วโดยการโกรธ เคียดแค้น อิจฉาคนที่ได้ดีกว่าตน การที่ท่านได้นำเสนออย่างนี้คงเป็นเพราะต้องการให้มองเห็นเรื่องความประพฤติของมนุษย์ที่ส่งผลจากการกระทำในปัจจุบันถึงอนาคตว่ามีผลจริง ในความเป็นจริงแล้วการที่จะเกิดเป็นโอปปาติกะนั้น อาจเกิดได้จากหลายกรณีมากกว่าท่านนำเสนอก็ได้ ในกรณีของเปรตปากหมู เป็นเรื่องแสดงผลแห่งกรรมชั่วของภิกษุรูปหนึ่งในศาสนาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระนามว่ากัสสปะ คือ ไม่สำรวมวาจาชอบตำว่าภิกษุอื่นๆ

หัวข้อที่ 3 นรก: ดินแดนที่น่าสยดสยองของโอปปาติกะ ในส่วนของนักศึกษาขอเสนอความเห็นที่ ผู้เขียนให้แนวคิดไว้ในหัวข้อที่ 3 นี้ ว่านรก : ดินแดนที่น่าสยดสยองของโอปปาติกะในตอนนี้อยู่ที่ผู้เขียนได้นำเสนอเรื่องเกี่ยวกับสถานที่ที่อยู่สำหรับสัตว์นรก หรือ ทุคติ ซึ่งหมายถึงนรกสถานที่ไร้ความเจริญ ไม่เบิกบาน สัตว์ที่เกิดในภพภูมินี้มีแต่จะรับผลของบาปอย่างเดียวนรกมีถึง 8 ขุม มีสัญชีวนรก นรกตายแล้วฟื้นขึ้นมารับกรรมตายลง

ฟื้นขึ้นอีกจนกว่าจะหมดกรรมชั่ว กาฬสุตตนรกคือนรกดำดำ สังฆานรก คือ นรกที่มีภูเขาสูงใหญ่ กระแทกกัน ซาลโรรูนรก นรกที่มีเสียงร้องและเต็มไปด้วยเปลวไฟ ธุมโรรูนรก นรกที่มีเสียงร้องและเต็มไปด้วยควัน ตาปนนรก นรกแผดเผา ปตาปน นรกมีสภาพเช่นเดียวกันกับตาปนนรกแต่รุนแรงกว่า และอวิจินนรก นรกที่ไม่มีช่องว่าง ไม่มีช่องว่างของเปลวไฟและความร้อนทุกขุทรมานของสัตว์ดับและยังมีนรก 16 ขุมเล็กเป็นบริวาร ความสงสัย ความเชื่อ เกี่ยวกับนายนิบาลผู้มารับตัวมีอยู่จริงหรือไม่ สัตว์นรกจะไปเกิดในสวรรค์ได้อย่างไร ผู้เขียนเสนอข้อมูลว่า สัตว์นรกจะไปเกิดในสวรรค์ด้วยการระลึกถึงบุญมี 2 วิธี และเทวทูต 5 สื่อไม่สวยแต่ทำให้เกิดกุศล เด็กทารก คนชรา คนเจ็บป่วย คนถูกลงโทษทัณฑ์ คนตาย ในเทวทูตสูตร พระพุทธเจ้าตรัสเล่าว่า พระยายมจะซักถามผู้ที่ไปเกิดในนรกว่าระลึกถึงเทวทูต 5 นี้ได้ไหมจำได้ไหม เพื่อบอกเป็นนัยให้คนตายระลึกถึงบุญที่เคยทำ เมื่อระลึกได้จิตจะผ่องใส จะไปเกิดในสวรรค์ได้ (Banruji, 2014 : 33-44) ซึ่งมีความสอดคล้องกับท่าน (P.A. Payutto, 2016 : 95) กล่าวว่า นรก หมายถึง เหวแห่งความทุกข์ ที่อันไม่มีความสุข ความเจริญ, ภาวะเร่าร้อนกระวนกระวาย, ที่ไปเกิดและเสวยความทุกข์ของสัตว์ผู้ทำบาปเป็นอบายอย่างหนึ่งใน 4 อย่าง คือ นรก ตีรจฉาน เปรต และอสุรกายคำว่า “นรก” หรือ “นิริยะ” (hell beings) เป็นคำบาลีทั้งคู่และมีความหมายเหมือนกันคือ ที่ซึ่งไร้ความเจริญ ไร้ความแจ่มขึ้นเบิกบาน สัตว์ที่เกิดในภพภูมินี้มีแต่จะได้รับผลของบาปอย่างเดียว ทำให้ต้องทุกข์ทรมานมากจนกระทั่งไม่

เปิดโอกาสให้กุศลจิตเกิดขึ้นได้ เนื่องจากนรกเป็นสถานที่ลงโทษสัตว์ผู้ทำความชั่วหลังความตาย ดังนั้น จึงไม่มีสถานที่ปรากฏเหมือนสถานที่ลงโทษผู้ทำความผิดในโลกมนุษย์

ผู้วิจารณ์เห็นว่า การที่หนังสือเล่มนี้กล่าวว่า นรกสถานที่ไร้ความเจริญ คงเป็นเพราะนรกตามที่เราเรารู้กันอยู่ เป็นเรื่องที่จะได้รับหลังจากตายแล้ว คือดินแดนที่น่าสยดสยองหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เหวแห่งความทุกข์นั้น การที่ท่านได้นำเสนออย่างนี้คงเป็นเพราะต้องการให้สอดคล้องกับทางพระพุทธศาสนาที่กล่าวว่า นรกเป็นเพียงส่วนหนึ่งในสังสารวัฏนั้นคือ การเวียนว่ายตายเกิดสถานที่ที่ไปเกิดและเสวยความทุกข์ของสัตว์ ผู้ทำบาปสัตว์ที่เกิดในนรกภูมินี้ มีแต่จะได้รับผลของกรรมชั่วกระทำบาปอย่างเดียว ทำให้ต้องทนทุกข์ทรมานจนกว่าจะหมดกรรม และยังคงรับผลของเศษกรรมที่นำไปเกิด เช่น เกิดมามืออวัยวะไม่ครบ 32 ประการ แขนไม่มี ขาไม่มี หูหนวก ตาบอด เป็นใบ้ เป็นต้น

หัวข้อที่ 4 เทวดา: โอปปาติกะบนสรวงสวรรค์ ในส่วนของนักศึกษาขอเสนอความเห็นที่ผู้เขียนให้แนวคิดไว้ในหัวข้อที่ 4 นี้ ว่าเทวดา โอปปาติกะบนสวรรค์ ผู้เขียนได้เสนอความแตกต่างของมนุษย์มี 5 ประเภท คือ มนุษย์แบบสัตว์นรกพวกที่ชอบทำบาปต่างๆ ทำให้ได้รับโทษหนักมนุษย์แบบเปรต พวกที่ขาดแคลนของกินของใช้และเครื่องนุ่งห่ม มนุษย์แบบสัตว์เดรัจฉาน พวกที่ชอบกินกับนอนไม่พัฒนาตนเอง ไม่ตระหนักสิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่ใช้ประโยชน์ มนุษย์แบบมนุษย์ พวกที่รู้ว่าอะไรบ้างที่เป็นประโยชน์และ

ไม่ใช่ประโยชน์สำหรับพัฒนาตนเอง มนุษย์แบบเทวดาพวกที่พัฒนาตนเองจนมีคุณธรรม เป็นที่เคารพนับถือ อยู่ในฐานะเป็นดุจเทวดา มนุษย์ทั้ง 5 ประเภทจัดแบ่งตามชีวิตของสัตว์ ที่เวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ และยังได้กล่าวถึงสวรรค์บ้านเมืองของเทวดา มีถึง 6 ชั้นใหญ่ มีชั้นจาตุมหาราชิกา เป็นสวรรค์ชั้นต้น ชั้นปรนิมมิตวสวัตดีเป็นชั้นที่ 6 แต่ละชั้นมีเหล่าเทพ เทวดา อาศัยอยู่ มีหัวหน้าทำหน้าที่บังคับบัญชาเป็นชั้นๆ ไป มีสวรรค์ย่อยมีเทวดาประเภทต่างๆ อีกมากมายในเนื้อหาอ้างกล่าวถึงสวรรค์มีความสุขตลอดเวลาหรือไม่ ตัวอย่างความรักของเทวดาที่ข้ามภพข้ามชาติ ตัวอย่างเทวดาที่มีความกตัญญู ที่อยู่คือวิมานและการเสวยผลบุญของเทวดา การเกิดโอปปาติกะหลังจากตายจากโลกมนุษย์นั้นกินเวลาเพียงแค่ขณะจิตเดียว เหมือนนรกหลับแล้วตื่นทันทีเกิดเป็นโอปปาติกะเทวดา เทวดาก็จะใคร่ครวญถึงชาติที่แล้วและกรรมที่สั่งสมไว้ ซึ่งเป็นธรรมชาติของเทวดานั้นเอง ทำบุญอย่างไรให้ผลมาก อานิสงส์มาก บุญเหมือนต้นกล้วยพลกษัย ใครทำบุญได้ดีที่สุดในภพภูมิ นรกเปรต สัตว์เดรัจฉาน มนุษย์ บุญตัดบาป กุศลปราบอกุศลได้อย่างไร และยังได้ยกตัวอย่างพระอรหันต์ช่วยผู้ที่ตกอยู่ในนรกได้อย่างไร นิโรธสมบัติของพระอรหันต์มีอานิสงส์มากจริงหรือ ผู้อ่านจะได้คำตอบในเนื้อหาของบทนี้ (Banruji, 2014 : 48-75) ซึ่งมีความสอดคล้อง กับท่าน (P.A. Payutto, 2012 : 467) กล่าวว่า เทวดาจัดเป็นสัตว์โลกจำพวกหนึ่ง ซึ่งยังต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏ เช่นเดียวกับมนุษย์ การเกิดเป็นเทวดามีพื้นฐานมาจากมนุษย์ ด้วยว่าโลกมนุษย์อยู่ระหว่างกลางเป็น

ประจวบชุมนุมทางผ่านหมุนเวียนกันไปมาทั้งของ
ชาวสวรรค์และชาวออบาย เป็นแหล่งที่สัตว์โลก
ทุกชนิดมาทำกรรมดีหรือกรรมชั่วมีความสอดคล้อง
กับท่าน (Phra Dhamwisuttikavee, 2004 : 164)
กล่าวว่า ความสุขในสวรรค์ทุกชั้นเป็นความสุขที่
เหนือความสุขในมนุษย์โลกมาก เพราะผลบุญบารมี
ที่เคยทำไว้ ความเป็นอยู่ของเทพดาทุกองค์ ล้วน
เป็นทิพย์ทั้งสิ้น เมื่ออุบัติบนสวรรค์ชั้นนั้นๆ เกิด
ผุดขึ้นทันที เรียกว่า โอปปาติกะกำเนิด มีรูปร่าง
ใหญ่โตและสวยงามมาก แม้จะอยู่บนสวรรค์นาน
เพียงไร รูปร่างเป็นหนุ่มสาวอยู่เสมอ เมื่อเวลาตาย
หรือจุดจะไม่ทิ้งร่างซากศพไว้เหมือนมนุษย์แต่
ร่างกายนั้นได้หายไปเลย ไม่ต้องทุกข์ทรมานในเวลาตาย

ผู้วิจารณ์เห็นว่า การที่หนังสือเล่มนี้กล่าว
ว่าเทวดามีจริงนั้น คงเป็นเพราะมนุษย์มีหลาย
ประเภท โดยเฉพาะมนุษย์ที่ประพฤติดันมีคุณธรรม
จริยธรรมขึ้นชื่อว่าเป็นเทวดา อยู่ในฐานะเป็นดุจ
เทวดา ส่วนมนุษย์ที่ประพฤติดันไร้คุณธรรม
จริยธรรมขึ้นชื่อว่าเป็นคนชั่ว ถ้าจะกล่าวในแง่ที่
เป็นนามธรรม ท่านคงต้องการให้จับไปที่ความรู้สึก
สบายจิตสบายใจ อิ่มเอมใจในการทำความคิด
ในขณะที่เดียวกัน ท่านยังให้มุมมองในแง่ของรูป
ธรรมว่าการทำบุญนั้นแหละ เป็นผลให้เกิดในภูมิ
ของเทวดา เสาผลของบุญกรรมหลังจากตาย การ
ที่จะเกิดเป็นเทวดาได้นั้น ไม่ใช่เพียงแค่การทำบุญ
แต่อาจหมายถึงการน้อมรำลึกถึงความดีที่ตนได้
กระทำในขณะที่นั้น หรือประพฤดิพรหมจรรย์จน
หลุดพ้นในวิภูฏสงสารก็ได้

หัวข้อที่ 5 ภายหายบายไปเยี่ยมนรก-สวรรค์
ในส่วนของผู้ศึกษาขอนำเสนอความเห็นที่ ผู้เขียน

ให้แนวคิดไว้ในหัวข้อที่ 5 นี้ว่าภายหายบายไปเยี่ยม
นรก สวรรค์ ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างของมนุษย์ที่มีการ
บำเพ็ญศีลทาน และภาวนา อย่างสมบูรณ์ สามารถ
ที่จะไปเที่ยวชมในวิมานที่อยู่ของ เปรต และเทวดา
ได้ในอรรถกถากล่าวถึง การไปเยี่ยมนรกและ
สวรรค์ของพระเจ้าเนมิราช ผู้เป็นกษัตริย์เมืองมิถิ
ลาและเป็นพระโพธิสัตว์ ซึ่งเป็นพระชาติที่ 4 ใน 10
พระชาติสุดท้ายก่อนตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าเป็น
เนื้อหาที่พระพุทธเจ้าทรงเล่าให้สาวกฟัง ที่พระเจ้า
เนมิราช มีมาตลีเทพบุตร นำรถเวทย์ยนต์มารับ
พาพระเจ้าเนมิ ไปท่องเที่ยวดูนรกมีลักษณะต่างๆ
และพาไปชมสวรรค์ ในสวรรค์นั้นพระเจ้าเนมิ ได้
เห็นวิมานต่างๆ แตกต่างกันไป ตามผลบุญที่ทำไว้
และทำยเนื้อหาของบทนี้ผู้เขียนได้วิเคราะห์ให้เห็น
ถึงความมีอยู่จริงหรือไม่ สภาพของนรก สวรรค์
(Banruji, 2014 : 81-98) ซึ่งมีความสอดคล้องกับ
ท่าน (P.A. Payutto, 2016 : 1-4) กล่าวว่า นรก
สวรรค์เป็นเรื่องพิสูจน์ไม่ได้ สำหรับคนสามัญทั้งใน
แง่บวกและแง่ลบ คือ จะพิสูจน์ว่ามีก็ยังไม่สามารถ
แสดงให้เห็นไม่ได้ จะพิสูจน์ว่าไม่มีก็ยังไม่สามารถ
แสดงให้เห็นว่า พุทไม่ได้ทั้งสองอย่างว่า มีหรือไม่มี
ในการพิสูจน์นั้น ต้องพิสูจน์ด้วยอายตนะที่ตรงกัน
สำหรับเรื่องนรกและสวรรค์จะพิสูจน์ด้วยด้วยตา
ด้วยหู ด้วยจมูก ลิ้น กายไม่ได้ มันต้องพิสูจน์ด้วย
ชีวิตที่ใจ เราถือว่าจิตเป็นแกนของชีวิต เป็นตัวทำ
หน้าที่เกิด จะพิสูจน์เรื่องนรกและสวรรค์ว่าตาย
แล้วไปเกิดหรือไม่ ก็ต้องพิสูจน์ด้วยจิต คือลองตาย
ดูด้วยตนเอง เมื่อจะพิสูจน์ด้วยการที่ต้องตาย
เราก็ทำไม่ได้ ไม่มีใครกล้าทำให้เกิดเป็นปัญหาที่พิสูจน์
ไม่ได้ สำหรับเรื่องที่ยังพิสูจน์ไม่ได้ มันสำคัญที่การ

ปฏิบัติ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการปฏิบัติ เรามีวิธีปฏิบัติต่อสิ่งที่ยังพิสูจน์ไม่ได้โดยให้ถือการปฏิบัติที่ไม่ผิด การวางท่าทีของพระพุทธศาสนา ต่อเรื่องนรกและสวรรค์ สำคัญกว่าเรื่องความมีจริงของนรกและสวรรค์ในแง่ที่พูดถึงหลังตาย แต่จะไปเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับนรกและสวรรค์ ระดับที่ 3 นรกและสวรรค์แต่ละขณะจิต เพราะการวางท่าทีว่าเราจะปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้สอดคล้องกับสิ่งที่ปฏิบัติได้ ซึ่งจะอยู่ในความเชื่อเกี่ยวกับนรกและสวรรค์แต่ละขณะจิต หรือรองลงไปก็ระดับที่ 2 นรกและสวรรค์ที่อยู่ในใจ มีองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ 1) ต้องมีศรัทธา 2) ต้องพิจารณาเหตุผล 3) ต้องมั่นใจไม่อ้อนวอน และ 4) ต้องไม่หวังผลตอบแทน

ผู้วิจารณ์เห็นว่า การที่หนังสือเล่มนี้กล่าวว่า กายหยาบไปเยี่ยม นรก-สวรรค์มนุษย์ที่มีการบำเพ็ญศีลทาน และภาวนา อย่างสมบูรณ์ สามารถที่จะไปเที่ยวชมในวิมานที่อยู่ของ เปรต และเทวดาคงเป็นเพราะ เมื่อจิตติระดับจิตพร้อมอยู่แล้ว พระพุทธศาสนาถือหลักการปฏิบัติ ไม่ต้องอิงอยู่กับเรื่องรอกการพิสูจน์ การที่ท่านได้นำเสนออย่างนี้ได้เน้นเรื่องท่าทีว่า ให้มีความมั่นใจ การทำดีที่ปฏิบัติเห็นผลได้ในชีวิตนี้ พร้อมทั้งมีความมั่นใจในผลดีที่จะมีข้างหน้า ด้วยการปรุงแต่งไว้พร้อมแล้ว เมื่อสภาพจิตของเราดี อยู่ในระดับที่สูงขึ้นไปแล้ว ก็ต้องไปดี ไม่ห่วงเรื่องนรก-สวรรค์ที่มาชุกกันอยู่ ถ้าจิตเราประณีตจนรักความบริสุทธิ์ รักธรรม และต้องการให้ธรรมแผ่ไป ก็อยู่กันได้ด้วยความดีขั้นนี้ถึงธรรมแล้ว ก็ไม่ต้องห่วงรอผลตอบแทนอีกต่อไป

หัวข้อที่ 6 การปรากฏตัวของโอปปาติกะยุคปัจจุบัน ในส่วนของผู้ศึกษาขอเสนอความเห็น ว่า ผู้เขียนให้แนวคิดไว้ในหัวข้อที่ 6 นี้ว่าบทสุดท้าย (Banruji, 2014 : 103-122) เป็นการเสนอเกี่ยวกับการปรากฏตัวของโอปปาติกะยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจมากในยุค 3G 4G กดแชร์ กดไลค์ กล่าวถึงลักษณะการปรากฏตัวของโอปปาติกะที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ทางพุทธศาสนา มีถึง 8 ลักษณะ คือ ให้เห็นกายแวววาว ให้เห็นเต็มตัวแต่ไม่ได้พูดคุย ให้เห็นกายด้วยพูดคุยได้ด้วย ปรากฏเป็นเสียงดังให้ได้ยิน สามารถย้ายสิ่งของได้ไม่มีกายปรากฏ มีการยิ้มให้พอใจและมีการช่วยเหลือ แสดงอาการไม่พอใจถึงขั้นทำร้ายก็ได้ และมาปรากฏในความฝัน การปรากฏตัวของโอปปาติกะมีที่มาจากความรัก ความผูกพัน เช่น รักแบบคู่รัก รักแบบเพื่อน รักแบบญาติ ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่ตนเองพบเจอและจากผู้อื่นเล่าให้ เช่น เรื่องโอปปาติกะมานอนกับคนรัก โอปปาติกะพาคนรักไปเที่ยว โอปปาติกะพาคนไปตาย โอปปาติกะรอวันแก่แค่น โอปปาติกะมาทวงเงินสร้างเมรุ โอปปาติกะทะเลาะกันไม่เลิก โอปปาติกะที่อยู่กันเป็นกลุ่ม ซึ่งมีความสอดคล้องกับท่าน (Phra Phrommolee, 2000 : 162-170) กล่าวว่ามนุสสุภูมิ คือ ภูมิที่อยู่อาศัยของมนุษย์ผู้มีใจสูง ในเชิงกล่าวหาญ ประกอบกรรมทั้งเป็นกุศลและอกุศล มนุษย์นั้น ย่อมมีชีวิตความเป็นอยู่แตกต่างกันไป ย่อมมี 4 ประเภท คือ 1) มนุษย์นรก คือ คนบาป ทำผิดกฎหมายบ้านเมือง ไม่รู้จักผิดชอบชั่วดี 2) มนุษย์เปรต คือคนผู้เที่ยวแสวงหาอาหารและเสื่อผ้านุ่งห่มด้วยความยากลำบาก ด้วยวิบากกรรมที่ได้ทำไว้ในชาติ

ปางก่อน 3) มนุษย์เดียวรณาน คือ ผู้อาศัยผู้อยู่บนอยู่กิน เป็นผู้ไร้ศีลธรรม และไม่เคยประกอบกุศลกรรม 4) มนุษย์ญาติ คือ ผู้รู้จักว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์และสิ่งใดไม่เป็นประโยชน์ ละเว้นบาปและความชั่ว ประพฤติดีในความดี มีศีล 5 บริบูรณ์ครบถ้วน ประกอบกุศลกรรมอยู่เสมอ

ผู้วิจารณ์เห็นว่า การที่หนังสือเล่มนี้กล่าวว่า การปรากฏตัวของโอปปาติกะคือสิ่งลึกลับที่มองไม่เห็นตัวตน ถือว่ามีอิทธิฤทธิ์และอำนาจเหนือมนุษย์ สามารถให้คุณและให้โทษก็ได้ คงเป็นเพราะว่า ความรู้สึกที่บางสิ่งเป็นจริง หรือ บางสิ่งมีอยู่จริง ความเชื่อ คือ ความรู้สึกที่บอกว่าบางคน หรือบางสิ่งบางอย่างดี หรือสามารถพึ่งพาได้ ไว้วางใจหรือไว้ใจ โอปปาติกะ คือ การเกิดขึ้นทางจิตใจในขณะที่ปัจจุบันนี้เท่านั้น โดยเฉพาะโอปปาติกะกำเนิดโอปปาติกะจึงเป็นเหล่าสัตว์ที่เป็นพวกเทวดา เปรต และสัตว์นรก แต่ในที่นี้ท่านจะหมายถึง การเกิดความคิดขึ้นในสัตว์เท่านั้น ซึ่งไม่ต้องอาศัยมารดาบิดาก็ได้ แต่โอปปาติกะมิใช่มีเพียงเหล่าสัตว์นั้น โอปปาติกะยังมีอีกมากมายหลายประเภท เช่น โอปปาติกะที่เข้าสิงร่างกายมนุษย์สามารถให้คุณและให้โทษได้ เป็นต้น

หัวข้อที่ 7 บทสรุป ในส่วนของผู้ศึกษา ขอนำเสนอความเห็นเห็นว่า ผู้เขียนให้แนวคิดไว้ในหัวข้อที่ 7 นี้ว่าบทสรุป (Banruji, 2014 : 127) ผู้เขียนได้บอกย้ำถึงการนำเรื่องโอปปาติกะมาเล่าเพื่อต้องการทำความเข้าใจความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตหลังตายให้กระจ่างชัด เพราะชีวิตหลังความตายสัมพันธ์กับความรู้หลักๆ ทางพระพุทธศาสนาอีกหลายแง่มุม หลักที่เกี่ยวข้องคือหลักปฏิจจสมุปบาท

อริยสัจ 4 กรรม ไตรลักษณ์ และสังสารวัฏ เพราะโอปปาติกะ คือ ชีวิตหลังตายที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเหมือนผุดโผล่ขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับท่าน (P.A. Payutto, 2016 : 1-4) กล่าวว่า คนที่มีความมั่นใจในชีวิตของตนเอง จนไม่หวาดหวั่นพรันพริ้ง แม้แต่ความตาย ก็เพราะได้ดำเนินชีวิตของตนอยู่อย่างดีที่สุด และได้ใช้ชีวิตนั้นให้เกิดคุณประโยชน์ ค้ำค้ำ กับการที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์แล้วชาติหนึ่งเรียกได้ว่าเป็นอยู่อย่างผู้มีชัย ประสบความสำเร็จ ในการดำเนินชีวิต คนเช่นนั้นคือ ผู้ที่ได้เข้าถึงจุดหมายแห่งการมีชีวิต

ผู้วิจารณ์เห็นว่า การที่หนังสือเล่มนี้กล่าวว่าเรื่องชีวิตหลังความตาย คงเป็นเพราะว่าความตายเป็นสังขธรรมแห่งชีวิต สภาพของการสิ้นใจสิ้นชีวิต ไม่เป็นอยู่ต่อไป สิ้นสุดการมีชีวิตเพราะความตายเป็นสังขธรรมที่เที่ยงแท้แน่นอนอนแต่ถึงกระนั้น เมื่อความตายมาถึงเข้า มนุษย์ทุกคนกลับสะดุ้งกลัวต่อความตายที่มาเยือนเกิดความหวาดหวั่นพรันพริ้ง ที่เป็นเช่นนี้ เพราะมนุษย์ยังมีความกังวลใจ เป็นห่วงจะมีจิตใจที่ขุ่นมัว เศร้าหมอง การที่ท่านได้นำเสนออย่างนี้ เพื่อให้เข้าใจชีวิตหลังความตาย ดังนั้นเราควรจะมีวิธีปฏิบัติต่อความตายอย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อต้อนรับความตายอย่างตระหนักรู้เข้าใจ ใฝ่รู้ ใฝ่คิด จนเป็นนิสัย แล้วพิจารณาความตาย ตามหลักสังขธรรมแห่งชีวิต

4. สรุป

จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ผู้เขียน ได้เขียนด้วยสำนวนภาษาที่วิชาการ และมีความตั้งใจที่จะ

ทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจแบบง่ายๆ หลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์แสลงทางพุทธศาสนาที่ทำให้เข้าใจยากหากจะมีอยู่ผู้เขียนก็ได้แสดงคำอธิบายไว้เป็นเชิงอรรถด้านล่างของเนื้อหา เริ่มแต่บทนำที่เริ่มด้วยฉนวนนินยายอิงธรรมะมีตัวละคร มีบทสนทนา ทำให้อ่านง่ายตลอดเล่ม ใช้เวลาในการอ่านรวดเดียวจบ ตื่นเต้นซาบซึ้งในเนื้อหา และน่าสยดสยองของชีวิตพวกโอปปาติกะ แต่ผู้เขียนก็ไม่ทิ้งถึงแหล่งอ้างอิงที่ผู้อ่านหากมีความสงสัยในเนื้อหาตอนนั้นๆ ที่กล่าวถึงสามารถเข้าไปดูเพิ่มเติมได้ ในพระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เนื้อหาเป็นตอนๆ เรื่องที่ปรากฏในพระไตรปิฎก พร้อมตัวอย่างยกอ้างตัวบุคคล มีพระเถระรูปใดบ้างที่ได้พบปะโอปปาติกะ ได้ช่วยเหลือโอปปาติกะ หลักวิธีการทำบุญเพื่อช่วยเหลือโอปปาติกะเปรต ไกล่มาจนถึงยุคสมัยปัจจุบัน เนื้อหาลำดับร้อยเรียงเป็นขั้นเป็นตอน คลายปมไขข้อสงสัย ให้แก่ผู้อ่านที่ตั้งความสงสัยในตอนนั้นๆ เป็นเปราะๆ อย่างกระจำจ่างชัดด้วยหลักฐานอ้างอิง วิธีการ ตัวอย่างประกอบ

ทัศนะของผู้วิจารณ์อยากนำเสนอเกี่ยวกับแนวคิดในการเขียนหนังสือเรื่อง “โอปปาติกะ” ชีวิตหลังความตาย ผู้เขียนใช้กลวิธีในการเขียนแบบนวนิยายอิงธรรมะแรก มีอธิบาย และการสาธกโวหารประกอบครบถ้วนกระบวนความ ระเบียบวิธี จะเห็นว่าในประเด็นนี้ “โอปปาติกะ” ชีวิตหลังความตาย มีผู้ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก

ซึ่งเป็นการรับรองการันตีเป็นอย่างดี ของเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ ของผู้เขียนที่มีความรู้ความสามารถครบถ้วน ทั้งปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธในทางพระพุทธศาสนา ผู้เขียนใช้ประสบการณ์ที่เป็นนักบรรยายธรรม นักเขียน นักพูด และนักปฏิบัติธรรม ทำให้เรื่องที่ยากแก่การเข้าใจ ให้ง่ายแก่การเข้าใจ เหมือนท่าของที่คว่ำให้หงาย แจ่มแจ้งหายในข้อสงสัยเหล่านั้น แต่หากจะมีการเพิ่มเติมในหนังสือเล่มนี้ ผู้วิจารณ์ก็อยากจะให้มีรูปภาพประกอบในบางเรื่องบางประเด็น พร้อมคำอธิบาย เพื่อให้ผู้อ่านที่เริ่มหัดอ่านหนังสือในทางพระพุทธศาสนา เห็นรูปประกอบ มีความเข้าใจประเด็นนั้นๆ ได้ อย่างชัดเจนแจ่มแจ้งได้ดียิ่งขึ้น และดูไม่หนักหนาเกินไปสำหรับผู้เริ่มต้นศึกษาเรียนรู้พระพุทธศาสนา ในงานวรรณกรรมประเภทนรกรรมก็ได้ดียิ่งขึ้น

หนังสือเล่มนี้ให้คำตอบกับผู้อ่านได้ 3 ประการ คือ ประการแรกเรื่องราวในอดีตของตัวเองที่พอจะเทียบเคียงกับกรรมที่ตนเองประสบอยู่ในปัจจุบัน สามารถที่จะบอกได้ว่า เราทำกรรมเช่นใดไว้ ประการที่ 2 ในปัจจุบันเรากำลังทำกรรมอะไรไว้ ดี ชั่ว เราจะไปภพไหน ภูมิไหนเราจะเป็นโอปปาติกะหรือไม่ และเราได้เตรียมชีวิตหลังความตายของเราไว้อย่างไร ประการสุดท้ายอนาคตของเราบอกแบบฟันธงได้ไหม ว่าเราจะไปอยู่แห่งใด สมบัติที่เราจะมีอยู่ในปัจจุบันจะทำให้เป็นสมบัติทิพย์ได้อย่างไร

References

- Banruji, B. (2014). *Oappatika afterlife*. 3rd edition. Bangkok : Amarin Printing Publishing.
- _____. (2006). *Basic Pali grammar*. Bangkok : Chulalongkorn University Printing Press.
- P.A. Payutto. (2012). *Dharma Revised and expanded*. 32th edition. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University printing house.
- _____. (2016). *Dictionary of Buddhism pramuandhamma*. 34th edition. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University printing house.
- _____. (2018). *Dictionary of Buddhism Glossary issue*. 31th edition. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University printing house.
- Phra Dhamwisuttikavee. (2004). *Anonymous Phan's Guide to Heaven*. 5th Edition. Bangkok : ChuanphimPrinting House.
- Phra Phrommolee. (2000). *Lokathipanee*. Bangkok : Dokhya publisher.
- Rangsri, S. (2007). *Buddhist Philosophy from the Tipitaka*. 3rd edition. Bangkok : Chulalongkorn University.